

HAZAI TAPASZTALATOK A TRANSZNACIONÁLIS ÖNKORMÁNYZATI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK TERÉN

DOMESTIC EXPERIENCES IN THE FIELD OF TRANSNATIONAL MUNICIPAL COOPERATION

KOVÁCS LAURA doktorjelölt
PTE-BTK Interdiszciplináris Doktori Iskola

Abstract

This paper explores the Hungarian local government's involvement into transnational, mainly European local authority networks. For local authorities – as a result of globalization and Europeanization – there is an increasingly important role of learning from each other. It can be related, –that the phenomenon of local government networking is an increasingly dynamic one. In Europe, likewise the other parts of the world, the number of cooperating cities is growing in an extraordinary measure. The study considers to what extent the Hungarian local authorities are involved, and also how they are able to use these collaborations. To map the Hungarian local government's involvement into transnational local authority networks and to measure the conduciveness of their international cooperation, both quantitative (online questionnaire, sample of 263) and qualitative (7 interviews) approaches were used. In this paper the emphasis is put on the latter one.

1. Bevezetés

A globalizáció illetve az europaizáció hatására egyre nagyobb szerepet kap az önkormányzatok egymástól való tanulási folyamata, ezért nem meglepő, hogy világszerte partnerségeket alakítanak ki, melyek a nemzetközi együttműködés új formáját jelentik. A szub-nacionális szintek együttműködéseiből létrejövő hálózatok száma Európa szerte rendkívüli mértékben növekszik. Néhányuk az Európai Unió döntés-előkészítő folyamatának befolyásolása érdekében alakult, még más hálózatok az információáramoltatás érdekében jöttek létre.¹ Ezek a folyamatok természetesen hazánkra is befolyással bírnak.

Az önkormányzati hálózatok alapja mindig valamiféle közös érdekelttség. A hálózat létrehozói között szülehetnek formális megállapodások, és akár egy lobby csoport jellemzőit is magukra ölthetik. Más kezdeményezések funkcionális érdekeket helyeznek előtérbe. Nem mindegyik hálózat követi, az ún. „bottom up”, alulról felfelé történő építkezést, az Európai Unió Bizottsága például kifejezetten támogatja a hálózatokat.²

„Múló hóbort vagy új paradigma?” – a Benington – Harvey (1998) szerzőpáros által feltett kérdés az önkormányzatok Európai Unión belüli hálózatosodásával kapcsolatban mindezidáig megválaszolatlan maradt, az azonban elmondható, hogy e témakör alapvető fontossággal bír az európai integráció megértése szempontjából is.

Kutatásom³ célkitűzése az önkormányzati hálózatosodás jelenségének, az önkormányzatok új szerepének, bemutatása, továbbá a magyar önkormányzatok európai hálózatokban való részvételi lehetőségeinek, illetve a részvétel eddigi eredményeinek ismertetése.

Témaválasztásom oka, hogy az önkormányzatok között kialakuló és működő hálózata-

tok⁴ számos lehetőséget kínálnak az önkormányzatok számára. Kiemelt jelentősége van ezeknek az új típusú együttműködéseknek a tapasztaltcseré, „jó gyakorlat” átvétele szempontjából. A hazai önkormányzatok viszonylag kevés tapasztalattal rendelkeznek a kapcsolattartás e formájának gyakorlásában. Az ilyen jellegű európai hálózatokban való részvétel mechanizmusait, az abban rejlő lehetőségek kihasználását illetően hazánk önkormányzatai jelenleg tanulási szakaszban vannak.

2. Kutatási előzmények

A hazai önkormányzatokra vonatkozó empirikus kutatás országos online kérdőíves felmérés alapján zajlott. Külön kérdőív készült a települési illetve a megyei önkormányzatok számára.

A települési önkormányzatokhoz a kérdőívet 2012 januárjában a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége segítségével juttattam el. A TÖOSZ tagjain kívül a kérdőívet megkapták még a megyei jogú városok, valamint a fővárosi kerületek.

Az önkormányzatoknak egy hónap állt rendelkezésre az online kérdőívek kitöltésére. A többszörösen kitöltött határidő lejártáig 263 önkormányzat töltötte ki a kérdőívet, ami 15,9 százalékos visszaküldési arány. Önkitöltős kérdőívekről van szó, a visszaküldési arány a módszer jellegéből fakad. A kérdőív ebben az esetben tehát nem reprezentatív. Ennél magasabb visszaküldési aránnyal számoltam, bár a visszaküldött kérdőívek is számos érdekes információt tartalmaztak az önkormányzatok nemzetközi kapcsolatépítéséről, melyek segítségével egyfajta tendencia szépen kirajzolódik.

A megyei önkormányzatoknak szintén egy hónap állt rendelkezésre az online kérdőívek kitöltésére, melyet 2012 áprilisában kaptak meg. A kérdőívet 12 megyei önkormányzat töltötte ki,⁵ ami 63,12 százalékos visszaküldési arányt jelent.

A fentiekben leírt visszaérkezési arányok módszertanilag indokoltá tették a kvantitatív kérdőíves felmérés kvalitatív interjú vizsgálatnál történő kiegészítését.

Jelen írás célja, a hazai tapasztalatok interjúk alapján történő ismertetése.

3. Interjú vizsgálat

A magyar önkormányzatok európai hálózatokban való részvételéről az ilyen együttműködésekben részt vevő települési önkormányzatok illetve a fővárosi önkormányzat véleményét kértem ki. A kvalitatív kutatás részeként ez ideig 7 interjú készült az önkormányzatok⁶ illetékes szakembereivel. Az interjú alanyok többsége a kérdéseket írásban kérte, és a válaszokat is így adta meg rá. A válaszokat az interjúkérdésekben használt témakörök szerint csoportosítottam, összefoglalva a legfontosabb, legtöbbször említett gondolatokat. Az interjú során arra kértem a szakembereket, hogy fejtsek ki véleményüket az európai önkormányzati hálózatokkal kapcsolatos tapasztalataikról, pozitív és negatív benyomásaikról. Arra voltam kíváncsi, hogy a hazai önkormányzatok milyen intenzitással működnek közre az európai önkormányzatokat tömörítő szervezetekben, hogyan tartható fenn a sikeres együttműködés, milyen tényezők akadályozzák a sikeres részvételt ezekben a hálózatokban. Továbbá, érdekelt, hogy milyen háttér munkát igényel egy ilyen fajta együttműködés az önkormányzatok részéről, milyen reális célokat lehet megvalósítani a hálózatokban való részvétel által, vagyis mi a konkrét haszna a hálózatosodásnak egy adott önkormányzat számára.

Az interjúk vezérfonala:

1. Hálózatokhoz való csatlakozás előfeltételei
  - a) intézményi feltételek
  - b) elvárások
  - c) tudatosság/ stratégia
2. Együttműködések jellemzői
  - a) motivációk
  - b) intenzitás
  - c) előnyök, hátrányok
3. Eredményesség
  - a) konkrét haszon
  - b) sikertényezők
4. Jövő
  - a) további együttműködések tervezése

A megkérdezett városok többsége megyei jogú város, kiválasztásuk a kérdőívre visszerkezett válaszok alapján történt. Általánosan elmondható, hogy hasonló motivációk és célok vezérelték őket a különböző európai hálózatokhoz történő csatlakozás során. Gyakran említették a tapasztalatszerzést, jó gyakorlatok átvételét, meghonosítását.

3.1. Vélemények a hálózathoz való csatlakozás előfeltételeivel, hasznosságával kapcsolatban

Számos tényező együttes megléte tesz alkalmassá egy önkormányzatot arra, hogy nemzetközi önkormányzati hálózatban vegyen részt. Az interjúk során többen kiemelték a vezetői elhivatottság, és a kellő motiváltság szükségességét. Továbbá, rendkívül fontos a megfelelő szakmai és humán erőforrás biztosítása, azaz, hogy legyen olyan apparátus vagy legalább egy munkatárs, aki érdekelt a hasonló együttműködésekben való aktív részvételben. E mellett széles körű ismeretekkel kell rendelkeznie az önkormányzatnak a működő, esetlegesen szóba jöhető nemzetközi együttműködésekkel, projektekkal kapcsolatban, azért, hogy találjon olyan jellegű/témájú nemzetközi együttműködést, amely egybeesik az önkormányzat valamely fejlesztési céljával. Ismerni kell az EU által támogatott együttműködési formákat, hiszen az unió egyértelműen a nemzetközi hálózatosodás ösztönzője.

Mindezekhez képest a hálózatokban részt vevő önkormányzatok illetékes szakemberei saját önkormányzatukat úgy értékelték, hogy birtokában vannak fenti tényezők közül legalább egynek vagy mindegyiknek. Kiemelték, hogy adott esetben a nehezebb gazdasági körülmények is alkalmassá tehetik az önkormányzatot más ország önkormányzataival történő együttműködés kialakítására.

3.1.1. Hálózatok hasznossága

A hálózatok hasznosságának értékelésekor mindenki kiemelte a szakmai tapasztalatszere fontosságát. Az önkormányzati hálózatokban való részvétel egyik legfőbb eredménye, hogy az önkormányzatok segítséget kaphatnak a külföldi partnerektől céljaik megvalósításához, hiszen más önkormányzatok bevált gyakorlatai alapján könnyebb megvalósítani a hazai elképzeléseket, vagy legalábbis elindítani egy olyan fajta gondolkodásmódot, amelynek segítségével a saját önkormányzatra adaptálható megoldás születik. Minderre, közös konferenciákon, különböző együttműködésekben való részvételen keresztül nyílik lehetőség. A különféle szakmai

területek szakértőinek együttműködése során lehetővé válik a különböző módszerek, megoldások átadása, mellyel a lehetséges hibák elkerülése is együtt jár. Továbbá az önkormányzatok így társakat is találhatnak a közös elképzelések megvalósításához.

E mellett megfogalmazódott, hogy a hazai önkormányzatok hálózatosodása hosszú távon segítheti a település fejlődését a különböző együttműködések, fejlesztések közös kivitelezésén keresztül. A főváros vonatkozásában, további előnyként jelent meg, hogy a hálózatosodás lehetőséget teremt a szakmai kompetenciák és színvonal folyamatos monitoringjára, valamint az önkormányzati társaságok nemzetközi együttműködésekbe történő bevonására.

Többen említették a lobbierő növekedését előnyként, hiszen nagyobb hatékonysággal tudja érvényesíteni érdekeit egy hálózat, mint az egyes települések önkormányzatai külön-külön.

Újfajta együttműködési kultúra megismerésének fontosságát is kiemelték a kérdezettek, hiszen ez a típusú együttműködés az önkormányzatok között már nem csak kölcsönös látogatásokról szól illetve egymás kultúrájának megismeréséről, ahogy korábban a testvérvárosi kapcsolatok.

3.1.2. Elvárások

Arra is kíváncsi voltam, hogy milyen elvárásokat támasztottak az önkormányzatok az önkormányzati hálózatok felé, tagságuk megkezdése előtt. Ebben a kérdésben voltak, akik úgy nyilatkoztak, hogy nem volt semmilyen különösebb előzetes elvárásuk, csatlakoztak, mert éppen lehetőség adódott rá. Még más önkormányzatok elvárásai között szerepelt az információkhoz való hozzájutás, szakmai fejlődés. Várták továbbá a tagságtól az infrastrukturális és humán erőforrások fejlesztésének lehetőségét. Kiemelték a kapcsolati tőke erősítésének elvárását, amely nagy jelentőséggel bír a gazdasági fejlődés előmozdításának szempontjából. E mellett nagyon fontos a nemzetközi kapcsolatok fejlesztése, és ezzel a város ismertségének növelése.

Az önkormányzatok által támasztott elvárások mellett, fontos szempont ennek ellenkezője is, vagyis, hogy a magyar önkormányzatok mit tudnak hozzátenni az önkormányzati hálózatok keretein belül zajló együttműködéshez. Elsősorban szakmai tudást, minden tagot érintő, hasznos ötleteket, a meglévő cselekvési tervek, stratégiák bemutatásán keresztül adaptálási lehetőséget biztosítva a partner önkormányzatoknak. A hálózatban résztvevőknek, annak elvei mentén kell haladniuk, cselekvési terveket kidolgozniuk, programokat szervezniük. Mindez meghatároz egyfajta cselekvési irányt az önkormányzatok számára, számos további helyi partner bevonását teszi lehetővé és indokolttá. Egyes önkormányzatoknál kifejezetten nagy hangsúlyt helyeznek a helyi lakosság informálására az önkormányzati hálózatban végzett tevékenységükről, véleményük szerint így a lakosság is egyre inkább magáénak érzi majd ezeket az új irányvonalakat.

3.1.3. Stratégia

Arra a kérdésre, hogy van-e az önkormányzatnak kifejezetten az önkormányzati hálózatokhoz való csatlakozásra illetve az ezekben való részvételre vonatkozó stratégiája, a kérdezettek közül, a főváros illetékes szakembere kivételével⁷ mindenki nemleges választ adott. A csatlakozás mindig az adott téma és a lehetőségek függvényében történik. A válaszadók többsége szerint ez a stratégia korábban a testvérvárosi kapcsolatok építését jelentette, ami mára teljesen elveszítette a jelentőségét. Az önkormányzati hálózatokhoz történő csatlakozást esetlegesnek ítélték. Úgy gondolják, hogy a napi problémák miatt az erre a területre vonatkozó stratégiaalkotás háttérbe szorul. A válaszadók között akadt, aki szerint önkormányzatuk nemzetközi

kapcsolatépítésében még mindig a testvérvárosi együttműködések van a hangsúly, és ezen belül is prioritást élveznek a határ-menti kapcsolatok. Mindez pedig nagyrészt közös pályázatok benyújtására, uniós források lehívására irányul.

3.2. Vélemények az önkormányzati hálózatokon belüli együttműködésről

3.2.1. Csatlakozás indoka

A kérdeztettek, a hálózathoz történő csatlakozás motivációjaként, elsőként említették az adott hálózat célkitűzéseinek egybeesését az önkormányzati célokkal. Tematikus hálózatok esetében ez kiemelten fontos lehet a folyamatok lokális javítása érdekében (pl. klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás).

E mellett motiváló tényező a csatlakozásra, hogy az adott önkormányzat ez által hatékonyabban tudja saját tapasztalatait, jó gyakorlatait átadni valamint a partnereknél megjelenő jó gyakorlatokat, lehetőségeihez mérten alkalmazni. Meglepő módon, egyes hálózatokban a tagok aláírásukkal több olyan kötelezettséget vállalnak, amelyek betartását minden városban és kontinensen egységes eljárással, időszakosan ellenőrzik.

Többen említették motivációként az egyéni ambíciókat, amelyek személyes kapcsolatok eredményei. Az így létrejövő együttműködések a későbbiekben természetesen már szakterületi motivációt tartalmaznak.

3.2.2. Együttműködések kezdeményezése, intenzitása

Az együttműködések kezdeményezésének tekintetében, a válaszok alapján három lehetséges irány rajzolódott ki. Egyrészt, történhet a kapcsolatfelvétel az adott önkormányzat (polgármester) kezdeményezésére, a tagjelölt benyújtott kérelme alapján. Másrészt, több esetben történt külső szakértő javaslatára a hálózatba történő belépés. Továbbá, meghívásos alapon is van mód csatlakozni egyes hálózatokhoz, ez esetben általános meghívót kapnak, akik illeszkednek a hálózat profiljához.

A válaszadók szerint az együttműködések intenzitása projektfüggő illetve függ az együttműködés jellegétől⁸ Átlagosan heti-kétheti levélváltásról számoltak be, melynek során számos projektfelajánlást, konferencia meghívást kapnak. A rendezvényeken anyagi források függvényében tudnak részt venni, ezért ezek mindig mérlegelés tárgyát képezik. Az éves közgyűléseken való részvételt azonban fontosnak tartják. A kapcsolattartás tehát inkább e-mailen keresztül történik, telefonos egyeztetés csak alkalmanként fordul elő.

3.2.3. Anyagi ráfordítások

Az önkormányzatok közt működő hálózatok többségében a tagság feltétele éves tagdíj fizetése. Ennek okán tettem fel a kérdést, hogy mennyire terheli meg az önkormányzatot a tagság. Ebben a kérdésben már megoszlott a kérdeztettek véleménye, válaszaik az alábbiak szerint csoportosíthatók:

Költséges, de megtérül

A válaszadók szerint önkormányzatuk költségvetésének elenyésző részét teszi ki a tagsági díj, amelynek mértékét messze felülmúlják a tagsággal járó előnyök.⁹ Költséget jelent még olyan munkatárs alkalmazása, aki koordinálja az adott hálózatban való együttműködést és e mellett más munkafolyamatokban is részt vesz.¹⁰ Átlagosan maximum 1 főt foglalkoztatnak, aki napi munkavégzése keretében látja el a tagsághoz kapcsolódó feladatokat.

Nem költséges

Más önkormányzatoknál úgy nyilatkoztak a kérdésről, hogy időnként okoz kisebb problémát a finanszírozás, főleg több ilyen együttműködésben való párhuzamos részvétel esetén.

Költséges

A kérdezettek egy csoportja szerint az önkormányzati hálózati együttműködésben való részvétel költséges. A tagdíjat meg kell fizetni, függetlenül attól, hogy eredményes-e az adott együttműködés vagy sem. Mindez szükségessé teszi a tagsági szerepvállalás rendszeres értékelését. A passzív tagság nem pusztán kidobott pénzt jelent, hanem a város megítélése szempontjából is káros lehet. Egyes önkormányzatoknál évente felülvizsgálják a tagságok eredményességét és döntenek a folytatásról vagy megszüntetéséről. Amennyiben továbbra is részt vesznek egy adott hálózatban, cselekvési tervet készítenek elő.

Léteznek olyan önkormányzati hálózatok is, amelyekben a részvétel nem kötött tagsági díjhoz. Ezek esetében a közös fórumokra történő magas utazással járó költségeket említeték a kérdezettek, amely meggondolandó, mert nem jár azonnali haszonnal.

3.2.4. Önkormányzaton kívüli szereplők bevonása

Arra a kérdésre, hogy az önkormányzatok mennyire nyitották ki a hálózati együttműködést az önkormányzaton kívüli szereplők számára a válaszok alapján általánosan elmondható, hogy alapvetően törekednek erre. Teret engednek – általában külső megkeresésre – a helyi civil szervezetek (pl. sportegyesületek, diákszervezetek) számára közös programok megvalósításával, lebonyolításával. Az egyetemekkel is szoros együttműködésben állnak az önkormányzatok, egyetemi cserekapcsolatok is alakulhatnak a partner városok között.¹¹

Az a tapasztalat, hogy igazán szoros együttműködések akkor jönnek létre, ha nem csak az önkormányzatok vesznek benne részt, hanem más helyi szereplők is. A civilek által kialakított nemzetközi kapcsolatok ráerősíthetnek az adott hálózati együttműködésre.

3.2.5. Nemzetközi partnerek közti különbségek

A különböző országok önkormányzatai rendkívüli mértékben eltérnek egymástól. Ezért tettem fel azt a kérdést, hogy az együttműködések során miben nyilvánulnak meg, ezek a különbségek. A kérdezettek elsőként a gazdasági fejlettségbeli különbségeket említették, hiszen a gazdasági mutatók határozzák meg, hogy mely településnek milyen lehetőségei vannak a közös munkában. Az önkormányzatok különböző szervezeti struktúrájához kapcsolódóan különbség mutatkozik abban is, hogy egyes városok a városvezetői (legalább alpolgármesteri) szinthez kötik a nemzetközi képviseletet, még más városok az adott szakterületen tevékenykedő szakmai osztály (hivatalnoki) szintjén biztosítanak képviseletet.

3.3. Vélemények a hálózati tagsághoz kapcsolódó eredményekről, akadályokról

Arra a kérdésre, hogy az együttműködések beváltották-e a hozzájuk fűzött reményeket két kategóriába sorolhatók a válaszok.

Az első amikor, nem voltak különösebb elvárások a hálózati tagsággal kapcsolatban, pusztán ismerkedni akartak ezzel az együttműködési formával. Ez esetben mindenképp csak pozitívumot hozott a tagság.

A második csoportba azok az önkormányzatok tartoznak, amelyek jó gyakorlatok átvételére számítottak. Számukra szintén hasznot hozott a tagság, azzal, hogy az együttműködés során megszerzett tudást alkalmazni tudták, stratégiaalkotásuknál figyelembe vették.

Az eredményesség biztosítása érdekében átalakításra került a Budapest főváros nemzetközi szervezetekben való szerepvállalásához kapcsolódó struktúra. A sok, gyakran nem kimutatható eredménnyel járó szervezeti tagság helyett kisebb számú, de kiemelt szervezetekben képviselteti magát Budapest. A szervezetek kiválasztása az uniós stratégiához kapcsolódó preferencia területek, illetve az adott szervezet szakmai, képviseleti és szakpolitikai erőssége alapján történt. A főváros esetében mindenképpen szükséges megemlíteni a brüsszeli képviseletet, amely naprakész információval látja el a városvezetést.

Egyes tematikus hálózatokban való részvétel során előfordul az is, hogy nem pusztán a stratégiaalkotás jobbá tétele az önkormányzat célja, hanem a helyi lakosság tájékoztatásán keresztül egyfajta szemléletmód váltás előidézése is. Úgy gondolják, hogy a tagságnak elsődlegesen a helyi lakosoknak és az ott élőknek kell előnyt nyújtania.¹² A hálózati tagság előnyei közt említették a kérdezettek, a lakosság egyre szélesebb körű tájékozottságát. E mellett, volt ahol a hálózat profiljából adódóan a város költségvetésében megtakarítás is jelentkezett.

Ami a tagsággal kapott információk hasznosítását illeti, az önkormányzatok egyrészt törekszenek szakpolitikai dokumentumaikba integrálni a hálózat célkitűzéseit, azaz a tapasztalatok közvetlenül az adott szakterületen hasznosulnak. Másrészt, az e területen dolgozó munkatársak közvetlen kapcsolatot alakítanak ki más önkormányzatok hasonló területen dolgozó kollégáival, így az ezzel együtt járó személyes tapasztalatok mindenki számára hasznosak lehetnek.

Az együttműködést akadályozó tényezők tekintetében a kérdezettek leggyakrabban az anyagi források szűkösségét valamint az elhivatottság, érdeklődés hiányát említették. A személyi feltételeket illetően a válaszadók többsége kiemelte, hogy elsősorban a megfelelő szakmai és nyelvtudással bírók hiánya okoz problémát. E mellett akadályként említették még a politikai helyzetet, azaz, hogy felesleges támadásoknak nem teszik ki magukat olyan együttműködések miatt, amelyek nem hoznak azonnali hasznot, inkább kevesebb figyelmet szentelnek ezeknek a lehetőségeknek. Azonban, ha az önkormányzati választások során változás történik a politikai vezetésben az hatással van a nemzetközi kapcsolatok prioritásainak alakulására. Felvetődött továbbá, az eltérő önkormányzati feladatellátási és finanszírozási rendszer, valamint a nemzetközi kapcsolatok eltérő módon és intenzitással történő kezelése.

3.4. Vélemények az önkormányzati hálózatosodás jövőbeli tendenciáiról

Jövőbeli terveiket illetően a válaszadók egyike sem tervez további hálózatokhoz való csatlakozást, mindegyikükre elegendő feladat hárul a jelenlegi tagság(ok) irányításával, azonban ha olyan lehetőség érkezik, mely megfontolásra érdemes a Közgyűlések biztosan nem zárkoznak el előle.

Megítélésük szerint az önkormányzati reform a hálózatokhoz való csatlakozás tekintetében nem hozott változást. Csak olyan hálózati tagságok szűntek meg, amelyek okafogyottá váltak. A nemzetközi hálózatokhoz való csatlakozás lehetősége pedig továbbra is nyitva áll az önkormányzatok számára.

4. Összegzés

A magyarországi önkormányzatok hálózatosodásáról összességében elmondható, hogy többségük nem akar, vagy nem tud nemzetközi hálózathoz csatlakozni, mert nincsenek meg a megfelelő kapacitásaik. Általános még, hogy, időpazarlásnak tartják, mivel ez a tevékenység nem eredményez azonnali hasznot. E mellett az önkormányzati vezetők a napi gondokkal vannak elfoglalva. Hazánkban egyelőre még nincs meg a kultúrája ennek a fajta együttműködési formának.

Azok az önkormányzatok, amelyek valamely nemzetközi hálózat tagjává váltak, a külföldi partnerek példáját látva megállapíthatják, hogy a megoldásra váró problémák sok esetben azonosak. Az együttműködések folyamán a hazai önkormányzati vezetők is elkezdik komolyan venni azt a fajta partnerséget, egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítva neki. E mellett a város megjelenése a nemzetközi hálózatok térképén egyértelműen ösztönzőleg hat a részvételre.

Látható, hogy az egyes önkormányzatok esetében a nemzetközi kapcsolatok prioritásának szintje eltérő. Természetes, hogy a hálózatokban való részvétel a főváros illetve a nagyvárosok esetében nagyobb hangsúlyt kap, még a kisebb települések nemzetközi tevékenysége legtöbbször kimerül a testvérvárosi kapcsolatokban. Ennek fényében nem meglepő, hogy egyedül a főváros esetében jelent meg az uniós döntéshozatalba való bekapcsolódás lehetősége a hálózatosodás célkitűzésként, még más településeken ez a fajta együttműködés inkább a tapasztalatcserére korlátozódik.

A fentiekben ismertetett vélemények alapján az alábbi javaslatok fogalmazhatók meg:

- nem szükséges feltétlenül nagy forrásigényű együttműködésekben gondolkodni, hiszen az on-line konferenciák, véleményezések, különböző szakmai rendezvények minden önkormányzat számára nyitottak. Továbbá számos lehetőség adódik közvetlen brüsszeli elérésű szakmai pályázatban való részvételre, amely a hálózatosodás terén is új lehetőségeket nyithat.
- kommunikáció szükséges a lakosság felé arról, hogy a nemzetközi önkormányzati hálózatokban való részvétel miért pozitív az önkormányzat számára
- kommunikáció szükséges a szolgáltatási szektor és a hatóságok irányába ugyanerről
- rendszeres kapcsolattartás javasolt a civil szervezetekkel, nemzetközi kapcsolataikra nagyobb mértékben lehetne építeni
- javasolt a hálózati együttműködésekkel kapcsolatos információk növelése az intézményi honlapon és a tájékoztató anyagokban
- hálózati tagsággal kapcsolatos általános célok helyett konkrétumok megfogalmazására lenne szükség, amelyek összhangban állnak a városfejlesztési célokkal. Pontosabban meg kell határozni, hogy az adott önkormányzat mit akar elérni a tagság által.
- szemléletmód váltás szükséges a tekintetben, hogy ami nem hoz azonnali hasznot az felesleges, hiszen a kapcsolatépítés is előny.

Jegyzetek

1. Heinelt. H. and Niederhafner. S. (2008) „Cities and Organised interest intermediation in the EU Multi-Level System” European Urban and Regional Studies 15 (2).
2. Kristine Kern, Harriet Bulkeley (2009): Cities, Europeanization and Multi-level Governance: Governing Climate Change through Transnational Municipal Networks; Journal of Common Market Studies Volume 47. Number 2. pp. 309–332.

3. A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt támogatásából valósul meg.
4. Az önkormányzatok közti „hálózatok” fogalmát általánosan használom valamennyi ilyen jellegű együttműködés összefoglalására. (Testvérvárosok között kialakult hálózatok, határon átnyúló együttműködések, tematikus hálózatok, nemzetközi önkormányzati szervezetek keretén belüli együttműködések) Kutatásomban azokra a hálózatokra összpontosítok, amelyek az európai önkormányzatok érdekképviselői esélyeit erősítik, vagyis a tematikus, illetve a nemzetközi önkormányzati szervezetek keretén belüli együttműködésekre.
5. Somogy Megyei Önkormányzat, Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat, Vas Megyei Önkormányzat, Tolna Megyei Önkormányzat, Nógrád Megyei Önkormányzat, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat, Heves Megyei Önkormányzat, Veszprém Megyei Önkormányzat, Zala Megyei Önkormányzat, Pest Megyei Önkormányzat, Fejér Megyei Önkormányzat.
6. Pécs, Szeged, Debrecen, Hódmezővásárhely, Szigetvár, Tatabánya, Budapest.
7. Kidolgozásra került Budapest Főváros Európai Uniós Stratégiája, amely azonban még nem került a közgyűlés elé.
8. Nem mellékes, hogy vezető szerepet vállal-e az önkormányzat vagy sem.
9. Például a kapcsolati tőke, illetve a város és programjainak népszerűsítése.
10. Városi fejlesztések kidolgozásában, véleményezésében, végrehajtásában, adott témához kapcsolódó pályázatok írásában, megvalósításában.
11. Pl.: Szeged részvételével, a Great Lakes Consortium, melynek keretében oktatói cserék bonyolítására van lehetőség.
12. Pl.: Hódmezővásárhely Cittaslow tagsága.

Felhasznált irodalom

- Heinelt. H. and Niederhafner. S. (2008) „Cities and Organised interest intermediation in the EU Multi-Level System” European Urban and Regional Studies 15 (2).
- John Benington and Janet Harvey (1998): Transnational local authority networking within the European Union: passing fashion or new paradigm? In: Comparing Policy Networks Ed: David Marsh, pp: 149–167.
- Kristine Kern, Harriet Bulkeley (2009): Cities, Europeanization and Multi-level Governance: Governing Climate Change through Transnational Municipal Networks; Journal of Common Market Studies Volume 47. Number 2. pp. 309–332.
- Kvale, Steinar (2005): Az interjú. Bevezetés a kvalitatív kutatás interjútechnikáiba. Budapest, Józsefvég Műhely. A 7, 8, 9. fejezetek, 129–175.
- Seidman, Irving (2002): Az interjú mint kvalitatív kutatási módszer. Budapest, Műszaki Könyvkiadó.

Interjúk:

- Budapest, 2013. 09. 30.
 Debrecen, 2013. 03. 05.
 Hódmezővásárhely, 2012. 12. 21.
 Szeged, személyes interjú, 2013. 02. 18.
 Szigetvár, személyes interjú, 2012. 10. 05.
 Pécs, 2012. 12. 10.
 Tatabánya, 2013. 09. 18.